

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 września 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Bogdan Radomski
Sędzia:	SA Jerzy Nawrocki (spr.)
Sędzia:	SA Jolanta Terlecka
Protokolant	St. sekr. sądowy Maciej Mazuryk

po rozpoznaniu w dniu 18 września 2019 r. w Lublinie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P.

przeciwko Powiatowi (...)

o zapłatę

na skutek apelacji obu stron od wyroku Sądu Okręgowego w Radomiu

z dnia 20 grudnia 2017 r. sygn. akt (...)

I. odrzuca częściowo apelację Powiatu (...), a mianowicie wniesioną od wyroku oddalającego powództwo;

II. oddala w pozostałej części pozwanego;

III. z apelacji powódki zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1. w punkcie I podwyższa zasądzoną kwotę do kwoty 224 457 (dwieście dwadzieścia cztery tysiące czterysta pięćdziesiąt siedem) zł i kwotę tę zasądza z ustawowymi odsetkami od dnia 19 października 2016r.;

2. uchyla punkt II wyroku;

3. punkt III wyroku oznacza jako pkt II i zasądza od Powiatu (...) na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. 18.440 (osiemnaście tysięcy czterysta czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

IV. zasądza od Powiatu (...) na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. 10.553 (dziesięć tysięcy pięćset pięćdziesiąt trzy) zł tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 20 grudnia 2017r. Sąd Okręgowy w Radomiu po rozpoznaniu sprawy z powództwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. przeciwko Powiatowi (...) o zapłatę zasądził od pozwanego na rzecz powodowej Spółki 86 400 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 19 października 2016 roku do dnia zapłaty.

W pozostałym zakresie oddalił powództwo i zniósł wzajemnie pomiędzy stronami koszty procesu.

Powodowa Spółka wniosła o zasądzenie na jej rzecz 224 457 zł, na którą składały się kwota 216 445zł i 8 011,43zł tytułem odsetek skapitalizowanych od tej kwoty za okres od dnia 31 marca 2016 roku do dnia 10 października 2016 roku, a całą kwotę z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu.

Swoje roszczenia powodowa spółka wywodziła z zawartej między stronami umowy o świadczenie usług doradztwa prawnego i zastępstwa procesowego, zawartej pomiędzy stronami w dniu 17 lutego 2015 roku.

W dniu 23 listopada 2016 roku Sąd w postępowaniu upominawczym uwzględnił powodowo w całości (k.84).

Strona pozwana wniosła skutecznie sprzeciw od wydanego nakazu.

W toku procesu strony podtrzymały swoje stanowiska.

Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 17 lutego 2015 roku została między stronami zawarta umowa o świadczenie usług zastępstwa procesowego i usług doradztwa w zakresie zastępstwa procesowego (k.12-19). Przedmiotem tej umowy było świadczenie przez powoda jako wykonawcy usług doradztwa podatkowego w zakresie zastępstwa procesowego oraz doradztwa w postępowaniu o zwrot nadpłaty podatku od towarów i usług w związku z inwestycją pod nazwą „Rewitalizacja zespołu pałacowo - parkowego w W.”.

W czasie zawierania umowy funkcję Starosty (...) pełnił M. Ś., który podpisał tę umowę, jak również Wicestarosta M. D. i Skarbnik Powiatu J. O. (k.19). Zawarcie umowy z powodową spółką rekomendował Wicestarosta M. D.. Powiat (...) na skutek sugestii przedstawiciela spółki (...) zawarł umowę kierując się chęcią odzyskania podatku VAT z uwagi na trudną sytuację finansową Powiatu (M. Ś. k. 145-147).

Przedmiot umowy miał być realizowany w dwóch etapach.

W ramach realizacji pierwszego etapu umowy powodowa spółka sporządziła raport (k.21-41 wraz z załącznikami) przedstawiając rekomendację w zakresie możliwości i zasadności wystąpienia z wnioskiem o zwrot nadpłaty w podatku VAT za lata 2006-2015, a także wybór sposobu postępowania.

Raport został doręczony Powiatowi (...) w dniu 9 marca 2015 roku (protokół odbioru k.42). Powiat przyjął raport i wypłacił wynagrodzenie w kwocie 1000 zł zostało wypłacone zgodnie z treścią § 6 pkt 1 umowy (k.15).

Ponieważ raport został zaakceptowany przez pozwanego Spółka przystąpiła do drugiego etapu umowy. Powodowa spółka dokonywała weryfikacji faktur, sporządzała rejestr zakupów, sporządzała pisma do (...) (...) Unijnych, wypełniła deklaracje do Urzędu Skarbowego, uczestniczyła w kontroli prowadzonej przez Urząd Skarbowy (zeznania strony powodowej k.141v-145).

Z treści raportu wynikało, że od 2008 roku powiat prowadził inwestycję pod nazwą „Rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego w W.”. Wartość inwestycji wynosiła 18 020 397 zł. Inwestycja była finansowana ze środków własnych powiatu oraz ze środków unijnych w wysokości 43%, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa (...). Wysokość dotacji wynosiła 7 822 070 zł.

Ze sporządzonego przez Spółkę raportu wynikało, że warunkiem ubiegania się przez Powiat o zwrot podatku VAT było dokonanie zmian w zakresie modelu zarządzania projektem polegających na rezygnacji z nieodpłatnego korzystania

z wytworzonych w ramach projektu środków trwałych przez własną jednostkę organizacyjną, na model w postaci odpłatnego udostępnienia powstałych w wyniku projektu środków trwałych na rzecz własnej jednostki organizacyjnej, jakim było (...) im. K. P. w W.. Maksymalna wartość zwrotu podatku do odzyskania była w raporcie ustalona na kwotę 3 369 271zł

Ta rekomendacja zawarta została w raporcie przygotowanym przez Spółkę i była znana pozwanemu Powiatowi.

Z treści raportu wynikało również, że w przypadku zmiany modelu zarządzania projektem, poprzez odpłatne udostępnienie wytworzonych środków trwałych własnej jednostce organizacyjnej nastąpi zmiana kwalifikowalności podatku VAT. W takiej sytuacji podatek VAT będzie wydatkiem niekwalifikowanym. Powiat będzie musiał zwrócić do jednostki wdrażającej projekty unijne środki finansowe proporcjonalnie do odzyskanego podatku VAT i poziomu dofinansowania. Maksymalna wysokość zwrotu podatku VAT do jednostki wdrażającej projekt została oszacowana na kwotę 1 462 491 zł, co stanowi 43% wartości podatku VAT (raport k.22-35, zeznania strony powodowej k.141v-144).

W celu realizacji umowy i w związku z przedstawioną w raporcie rekomendacją Zarząd Powiatu (...) w dniu 9 lipca 2015 roku podjął uchwałę numer (...) w sprawie wydzierżawienia (...) im. K. P. w W. nieruchomości zabudowanych położonych w W. przy ulicy (...) na okres 10 lat. Na nieruchomości położony był budynek muzeum, budynek Centrum (...)Muzealnego oraz zabytkowy park (k.43).

Umowa dzierżawy nieruchomości nie została jednak zawarta, gdyż ostatecznie pozwany uznał, że byłaby to umowa fikcyjna, ze względu na to, że muzeum w 90% jest dotowane przez Powiat.

W związku z podjęciem uchwały nr 40/2015 i zamiarem ubiegania się o zwrot podatku VAT pozwany wystąpił z pismem do (...) Jednostki Wdrażania Programów Unijnych przedstawiając wyjaśnienia odnośnie planowanej zmiany projektu (k.96).

W dniu 13 sierpnia 2015 roku Spółka przekazała pozwanemu dokumenty w postaci wzoru deklaracji podatkowej VAT – 7 za lipiec 2015 roku, rejestr zakupów inwestycyjnych faktur VAT dotyczących inwestycji, noty korygujące 9 faktur i kopie faktur VAT (k.54).

W dniu 19 sierpnia 2015 roku pozwany złożył w Urzędzie Skarbowym w G. Deklarację VAT -7 za lipiec 2015 roku, z której wynikał zwrot podatku VAT w kwocie 3 106 364 zł podpisaną przez J. K. (k.44).

W związku z dużą kwotą podatku VAT podlegającą zwrotowi Urząd Skarbowy w G. w dniu 3 września 2015 roku wszczął kontrolę (protokół kontroli podatkowej k.56-61). W toku kontroli ustalono, że upoważnienie J. K. do składania i podpisywania deklaracji podatkowych wygasło w dniu 31 października 2013 roku i w związku z tym podpisanie deklaracji przez osobę nieupoważnioną jest błędem formalnie skutkującym nieważnością deklaracji VAT-7 (k.58).

W toku kontroli Urząd Skarbowy odniósł się także do dokumentu w postaci uchwały nr 40/2015 i projektu umowy dzierżawy (która nie została de facto zawarta), wskazując, że (...) im. K. P. w W. jako Powiatowa Samorządowa Jednostka Organizacyjna mimo uznania za samodzielnego podatnika VAT w stosunku do tworzącej go jednostki samorządowej tj. Powiatu (...) w zakresie realizacji powierzonych mu zadań własnych tej jednostki, czynności wewnątrz organizacyjnych realizowanych w ramach tej jednostki z udziałem samorządowej jednostki organizacyjnej, nie można traktować jako realizowanych pomiędzy odrębnymi podatnikami VAT, gdyż w tego rodzaju stosunkach samorządowa jednostka organizacyjna nie ma na tyle wyodrębnionej autonomii, aby uznać, że czynności te są wykonywane przez nią całkowicie niezależnie od tworzącej go jednostki samorządowej, w związku z tym wyklucza to wzajemne odpłatne świadczenie pomiędzy Powiatem (...) a Samorządową Jednostką Organizacyjną w szczególności zawierania umów cywilno-prawnych (k.59v).

W dniu 7 grudnia 2015 roku pozwany, bez konsultacji z powodową Spółką, złożył korektę deklaracji VAT- 7 wpisując zamiast kwoty zwrotu podatku VAT 3 106 364 zł - „0” (k.65-66), co oznaczało odstąpienie od dochodzenia zwrotu podatku VAT.

W dniu 22 grudnia 2015 roku pozwany powiadomił spółkę (...) o złożeniu korekty deklaracji VAT -7 oraz poinformował, że w dniu 27 listopada 2015 roku został podpisany aneks nr (...)(...), na mocy którego Powiat (...) będzie miał zwiększone dofinansowanie z (...) Jednostki Wdrażania (...) Unijnych do projektu „Rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego w W. do 85% kosztu kwalifikowanego - dotychczas było to 63,06% (pismo k.67).

Powiat (...) wycofał się z dochodzenia zwrotu podatku VAT w związku z istniejącym ryzykiem zwrotu otrzymanej dotacji na realizację inwestycji w kwocie około 9 000 000 zł (zeznania Starosty M. Ś. k. 145-147).

W dniu 11 lutego 2016 roku Powiat (...) działając na podstawie § 13 ust. 4 umowy z dnia 17 lutego 2015 roku wypowiedział umowę powodowi za 1 miesięcznym wypowiedzeniem (k.68).

W związku z rozwiązaniem umowy przez pozwanego powodowa spółka wystosowała w dniu 15 marca 2016 wezwanie do zapłaty kwoty 216 445 zł z tytułu wynagrodzenia odpowiadającego wykonanym przez N. czynnościom w ramach wykonywania umowy oraz naprawienia szkody. W treści pisma powódka podnosiła, że w wyniku świadczonych usług przygotowane zostało wystąpienie do organów skarbowych w sprawie odzyskania nadpłaconego podatku VAT na kwotę 3 106 364 zł. Mimo wykonania umowy przez wykonawcę i przygotowania wszystkich niezbędnych dokumentów zamawiający wbrew zapisom umowy zobowiązującym zamawiającego do współpracy z wykonawcą bez uzasadnienia i konsultacji z wykonawcą, dokonał korekty uprzednio złożonej deklaracji VAT - 7 na jeden dzień przed ustawowym terminem zwrotu podatku VAT i tym samym uniemożliwił wykonawcy wykonanie umowy i uzyskanie wynagrodzenia wynikającego z tej umowy (k.69-70).

W dniu 18 kwietnia 2016 roku powód wystosował ostateczne przedsądowe wezwanie do zapłaty (k.72).

W odpowiedzi Starostwo powiatowe w G. zwróciło się do Spółki o wskazanie kosztów poniesionych przez Spółkę (...) w związku z realizacją umowy o świadczenie usług zastępstwa procesowego i usług doradztwa w zakresie zastępstwa procesowego, podnosząc, że udokumentowane i uzasadnione wydatki zostaną zwrócone (k.75).

Powodowa Spółka przedstawiła zestawienie kosztów wykonania umowy (k.77-78) wraz z uchwałą nr 1/2014 Zarządu N. z dnia 14 grudnia 2014 roku, z której wynika, że wynagrodzenie członka zarządu świadczącego usługi doradztwa wynosi 300 zł netto za godzinę, wynagrodzenie doradcy podatkowego, adwokata lub radcy prawnego świadczącego usługi doradztwa – 300 zł netto za godzinę (k.79).

Powyższe ustalono w oparciu o wskazane wyżej dokumenty i zeznania stron.

Uwzględniając częściowo powództwo Sad Okręgowy uznał, że umowa zawarta między stronami z dnia 17 lutego 2015 roku w części dotyczącej drugiego etapu prac była umową o świadczenie usług. Zgodnie z treścią art. 750 k.c. do umów o świadczenie usług, które nie są uregulowane innymi przepisami stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu. Zatem na podstawie art. 744 k.c. w razie odpłatnego zlecenia wynagrodzenie należy się przyjmującemu zlecenie po wykonaniu zlecenia.

W ocenie Sądu Okręgowego Spółka (...) wykonała zlecenie objęte umową. Za wykonanie drugiego etapu - umowa przewidywała tzw. „wynagrodzenie za sukces”, co zostało ujęte w § 6 pkt 3 - 14 umowy. Ustalone wynagrodzenie należne było wykonawcy wyłącznie w przypadku odzyskania przez zamawiającego podatku VAT za lata 2006 – 2015 i miało wynosić równowartość 7% kwoty nadpłaconego podatku VAT. Wynagrodzenie to winno być zapłacone na podstawie faktury wystawionej przez wykonawcę w terminie 14 dni od wystawienia faktury.

Strony umowy przewidziały możliwość odstąpienia od niej. W § 11 pkt 2 umowy ustalono, że w razie zaistnienia istotnej zmiany okoliczności powodującej, że wykonanie zamówienia, nie leży w interesie publicznym, czego nie można było przewidzieć w chwili zawarcia umowy, zamawiający może odstąpić od umowy w terminie 30 dni od powzięcia wiadomości o tych okolicznościach. W takim wypadku wykonawca może żądać zapłaty wynagrodzenia za wykonaną część umowy, a zgodnie z pkt 4 - każda ze stron może rozwiązać umowę za 1-miesięcznym wypowiedzeniem.

Sąd stwierdził ponadto, że skoro do umowy o świadczenie usług mają zastosowanie przepisy k.c. o zleceniu to zgodnie z treścią art. 746 k.c. dający zlecenie (Powiat (...)) mógł je wypowiedzieć w każdym czasie. Powinien jednak zwrócić przyjmującemu zlecenie wydatki, które ten poczynił w celu należytego wykonania zlecenia, w razie odpłatnego zlecenia obowiązany jest uiścić przyjmującemu zlecenie część wynagrodzenia odpowiadającą jego dotychczasowym czynnościom, a jeżeli wypowiedzenie nastąpiło bez ważnego powodu, powinien także naprawić szkodę.

W ocenie Sądu po stronie Powiatu wystąpił ważny powód, dla którego zrezygnował on ostatecznie od ubiegania się o zwrot podatku VAT i odstąpił od umowy. Powód otrzymał większe wsparcie finansowe od (...) Jednostki Wdrażania Programów Unijnych na realizację inwestycji w wysokości 85% wydatku kwalifikowanego i nie musiał występować o zmianę sposobu zarządzania projektem poprzez odpłatne wynajęcie (...) obiektów zgodnie z uchwałą nr (...) Ponadto nie musiał zwracać na rzecz (...) Jednostki Wdrażania Programów Unijnych 43% odzyskanego podatku VAT i uniknął ewentualnego obowiązku zwrotu uzyskanej pomocy finansowej. Co do ewentualnego obowiązku zwrotu uzyskanej pomocy finansowej w dniu 19 października 2015r została sporządzona opinia prawna r.pr. A. W. (1), z której wynikało, że obawy dotyczące obowiązku zwrotu uzyskanej pomocy finansowej nie są uzasadnione

Z tych względów Sąd Okręgowy uznał, że powodowej Spółce należy się wynagrodzenie za wykonaną część umowy, jednakże należnego wynagrodzenia nie należy utożsamiać z wynagrodzeniem za sukces.

Na wniosek pozwanego zostało sporządzone przez Zarząd Spółki zestawienie kosztów doradztwa w ramach zawartej między stronami umowy. Wynika z niego, że na analizę przepisów prawa, orzecznictwa i indywidualnych interpretacji prawa podatkowego A. W. (2) przeznaczył 70 godzin, a Z. N. – 60, łącznie 130 godzin. W ocenie sądu są to czynności związane ze sporządzeniem raportu tj pierwszego etapu umowy, za który wynagrodzenie zostało zapłacone. Realizacja drugiego etapu umowy trwała od marca do listopada 2015 roku. Praca polegała głównie na analizie faktur za lata 2008 -2105 roku, które powodowa spółka otrzymała w formie elektronicznej od Powiatu, sporządzaniu pism do (...) Jednostki Wdrażania Programów Unijnych, została też sporządzona opinia prawna przez radcę prawnego A. W. (1), nadto Z. N. uczestniczyła w kontroli przeprowadzonej przez Urząd Skarbowy w G..

Sąd Okręgowy uznał jednak, że wskazany przez Spółkę czas pracy nie poddaje się weryfikacji i w związku z tym nie można przyjąć stawki godzinowej w kwocie 300zł jako podstawy rozliczenia za wykonaną pracę, gdyż nie była ona uzgodniona z pozwanym.

W związku z tym, że strony nie przewidziały innego rodzaju wynagrodzenia niż „wynagrodzenie za sukces” określając wynagrodzenie za dokonane czynności Sąd Okręgowy zasądzając wynagrodzenie na rzecz Spółki kierował się stawkami wynagrodzenia profesjonalnego pełnomocnika (adwokata bądź radcy prawnego) w postępowaniu przed sądami administracyjnymi, w sprawie, w której wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi kwotę zwrotu podatku VAT, czyli ponad 3 000 000 zł. Zgodnie z obowiązującymi na dzień rozwiązania umowy przepisami Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku (Dz. U. z dnia 5 listopada 2015 roku) wynagrodzenie pełnomocnika na postawie §2 pkt 7 wynosiło 14 400 zł przy wartości przedmiotu sporu powyżej 200 000 złotych. Pozwany rozwiązał umowę w dniu 11 lutego 2016 roku za jednomiesięcznym wypowiedzeniem (k. 68). W związku z tym Sąd uznał, że wynagrodzenie powinno być wypłacone zgodnie z obowiązującymi wówczas przepisami. Z uwagi na okoliczność, że czynności w sprawie związanej w realizacją umowy wykonywane były przez dwie osoby i trwały od marca do listopada 2015 roku, oczywiście z różnym natężeniem, gdyż niewątpliwie największego zaangażowania wymagały czynności trwające do sierpnia 2015 roku, kiedy to została złożona deklaracja VAT-7 sąd uznał za zasadne ustalenie należnego wynagrodzenia w wysokości 6-krotnej stawki minimalnej przewidzianej w postępowaniach administracyjnych dla adwokatów i radców prawnych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu.

Sąd Okręgowy stwierdził, że skoro rozwiązanie umowy nastąpiło z ważnego powodu, nie istnieje po stronie pozwanej obowiązek naprawienia szkody. Dlatego w pozostałej części Sąd oddalił powództwo.

Sąd zasądził odsetki ustawowe od zasądzonej kwoty od daty wniesienia powództwa powołując się na art. 481 kc. Sąd stwierdził, że w umowie z dnia 17 lutego 2015 roku określono, że wynagrodzenie za sukces płatne jest na podstawie

faktury wystawionej przez wykonawcę w terminie 14 dni od wystawienia faktury. Skoro pozwany ostatecznie odstąpił od ubiegania się o zwrot nadpłaconego podatku VAT, a tym samym nie osiągnął sukcesu nie mogła nastąpić płatność za wykonaną usługę drugiego etapu na podstawie umowy. Z tych względów Sąd Okręgowy oddalił również roszczenie odsetkowe powodowej Spółki.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 zdanie pierwsze k.p.c., bowiem żadna ze stron nie utrzymała się ze swoim żądaniem.

Apelację od tego wyroku wniosły obydwie strony.

Powód zaskarżył wyrok w części oddalającej powództwo oraz w części rozstrzygającej o kosztach procesu.

Powód zarzucał Sądowi Okręgowemu:

I. Naruszenie prawa materialnego, poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, tj.:

1) art. 746 § 1 i 2 kc w zw. z art. 750 kc, w związku z § 6 ust. 3 łączącej strony umowy - wskutek uznania, iż w związku z wypowiedzeniem umowy przez pozwanego powodowi należy się wynagrodzenie za wykonanie umowy nie według zasad określonych w umowie, lecz obliczone według stawek minimalnych profesjonalnego pełnomocnika w postępowaniu administracyjnym;

2) art. 455 kc w zw. z art. 481 kc - poprzez uznanie, iż wobec zakwestionowania przez pozwanego wysokości świadczenia odsetki od żądanej pozwem kwoty należą się dopiero od daty wniesienia powództwa, podczas gdy termin spełnienia świadczenia określony w wezwaniu powoda skierowanym do pozwanego upłynął w dniu 31.03.2016 r. i od tej daty należne winny być odsetki od kwoty zasądzonej pozwem zgodnie z art. 455 kc;

II. Naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 kpc, poprzez niedokonanie przez Sąd I instancji wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i powzięcie błędnych ustaleń faktycznych wskutek:

1) uznania, nie mającego oparcia w materiale dowodowym sprawy, iż wynagrodzenie powoda za wykonane czynności powinno być obliczane według stawek minimalnych za czynności profesjonalnego pełnomocnika w postępowaniu procesowym, podczas gdy wynagrodzenie za wykonanie zlecenia zostało określone wprost w łączącej strony umowie;

2) uznania, iż wypowiedzenie umowy przez pozwaną nastąpiło z ważnych powodów, choć przystępując do zawarcia umowy z powodem i podejmując decyzję o zleceniu powodowi wykonanie II Etapu prac pozwana miała pełną świadomość wszystkich konsekwencji prawnych związanych z odzyskaniem kwoty VAT;

3) ustalenie błędnej daty wniesienia pozwu, wskutek czego odsetki od należności głównej zostały zasądzone w wyroku poczynawszy od dnia 19.10.2016 r., podczas gdy nadanie pozwu w placówce pocztowej nastąpiło w dniu 12.10.2016 r.

III. Naruszenie prawa procesowego, tj. art. 100 kpc, które miało wpływ na treść orzeczenia poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, wskutek uznania, iż wobec okoliczności, iż żadna ze stron nie utrzymała się ze swoim żądaniem, koszty procesu zostały wzajemnie zniesione.

Powód nosił o :

1. zmianę zaskarżonego wyroku w zakresie pkt I, poprzez zasądzenie kwoty odsetek naliczanych od daty wniesienia pozwu, tj. 12.10.2016 r.;

2. zmianę zaskarżonego wyroku w zakresie pkt II i III i uwzględnienie powództwa w całości;

3. zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, za obydwie instancje według norm przepisanych.

Pozwany zaskarżył wyrok w całości i zarzucał Sądowi Okręgowemu naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów (art.233 kpc) przez przyjęcie niezgodnie z przeprowadzonymi dowodami, iż spółka (...) pełniła zastępstwo procesowe Powiatu (...), co miało wpływ na treść wyroku oraz naruszenie art. 100 kpc przez wzajemne zniesienie kosztów procesu w sytuacji gdy z uwagi na uwzględnienie żądania pozwu tylko w 38,49% konieczne i uzasadnione było stosunkowe rozdzielenie kosztów procesu.

Pozwany wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, za obie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja pozwanego Powiatu w zakresie w jakim kwestionuje wyrok w części oddalającej powództwo podlega odrzuceniu ze względu na brak interesu prawnego pozwanego do zaskarżenia wyroku w tej części.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem judykatury strona procesu cywilnego posiada interes prawny w zaskarżeniu wyroku w wypadku niezgodności orzeczenia z żądaniem zgłoszonym w procesie. Interes prawny w zaskarżeniu orzeczenia oznacza pokrzywdzenie polegające na niekorzystnej dla strony różnicy między zgłoszonym przez nią żądaniem a sentencją orzeczenia, wynikającej z porównania zakresu żądania i treści rozstrzygnięcia. Istnienie interesu prawnego w zaskarżeniu wyroku jest warunkiem dopuszczalności zaskarżenia (v. postanowienie SN z dnia 23 marca 2006 r. LEX nr 196615 II CZ 22/06, uzasadnienie postanowienia SN z dnia 27 maja 1997 r., I CKN 88/96, OSNC 1997/12/198; postanowienie SN z dnia 5 września 1997 r., III CKN 152/97 - niepubl.; postanowienie SN z dnia 15 kwietnia 1999 r., I CKN 1098/97 - niepubl.).

Skoro zatem pozwany Powiat przez Sądem pierwszej instancji wnosił o oddalenie powództwa w całości, a Sąd Okręgowy, oddalił powództwo w części, to Powiat (...) nie ma interesu prawnego w zaskarżeniu wyroku w części uwzględniającej jego stanowisko o oddaleniu powództwa. Skoro pomimo to Powiat wniósł apelację zaskarżając wyrok w całości, jego apelacja wniesiona w części dotyczącej oddalenia roszczenia powodowej Spółki była niedopuszczalna, co skutkowało jej odrzuceniem na podstawie art. 373 kpc w zw. z art. 370 kpc.

Nie są uzasadnione zarzuty obu stron dotyczące naruszenia prawa procesowego i dokonania wadliwych ustaleń faktycznych przez Sąd pierwszej instancji na skutek wadliwej oceny materiału dowodowego.

Z uzasadnienia zarzutów powodowej Spółki wynika bowiem, że Spółka nie kwestionuje okoliczności faktycznych ustalonych przez Sąd Okręgowy, a jedynie prawną kwalifikację faktów i konsekwencje tej kwalifikacji. Zastosowane przez Sąd Okręgowy kryterium ustalania wynagrodzenia należnego powodowej Spółce nie stanowiło okoliczności faktycznej dotyczącej sporu pomiędzy stronami, lecz materialnoprawnej oceny roszczenia powódki dokonanej przez Sąd. Podobnie jak ocena Sądu Okręgowego, że wypowiedzenie umowy przez Powiat w ustalonych przez Sąd Okolicznościach faktycznych nastąpiło z ważnych powodów, czy przyjęcie daty wniesienia pozwu jako podstawy naliczania odsetek ustawowych za opóźnienie.

Z tych względów nieuzasadnione są zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego zawarte w apelacji pozwanej Spółki.

Natomiast apelacja pozwanego Powiatu zawierała wyłącznie zarzut naruszenia prawa procesowego. Zarzut ten dotyczył naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów (art.233 kpc) przez przyjęcie - niezgodnie z przeprowadzonymi dowodami, że Spółka (...) pełniła zastępstwo procesowe Powiatu (...). Z tak postawionym zarzutem nie sposób się zgodzić, gdyż Sąd Okręgowy takich ustaleń nie poczynił. Nie stwierdził bowiem aby Spółka (...) pełniła zastępstwo procesowe Powiatu (...). Przyjął jedynie, że w okolicznościach sprawy ustalenie należnego Spółce wynagrodzenia – wobec nieistnienia żadnego innego kryterium, winno odnosić się do stawek wynagrodzenia pełnomocnika przewidzianej w rozporządzeniu o wysokości wynagrodzenia radcy prawnego. Stanowiło zatem wyraz oceny prawnej prawidłowo ustalonej sytuacji faktycznej.

W ocenie Sądu Apelacyjnego zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego zawarte w obu apelacjach odnoszą się do podstawy materialnoprawnie rozstrzygnięcia i z tego względu Sąd Apelacyjny badał je przy ocenie zarzutów naruszenia prawa materialnego podniesionych w apelacji powodowej Spółki. W konsekwencji Sąd Apelacyjny przyjął za własne ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Okręgowy i uznał, że w świetle tych ustaleń roszczenie powodowej Spółki winno być uwzględnione w całości.

W okolicznościach sprawy nie ma wątpliwości, że strony łączyła umowa o świadczenie usług (art. 750 kc), do której – w braku innych szczegółowych uregulowań, stosuje się przepisy o zleceniu. Z tego względu w sprawie niniejszej, w której powodowa Spółka dochodzi wynagrodzenia za wykonaną usługę, zastosowanie znajduje przepis art. 746 § 1 kpc, z którego wynika, że:

- 1) dający zlecenie może je wypowiedzieć w każdym czasie;
- 2) w takim wypadku winien jednak zwrócić przyjmującemu zlecenie wydatki, które ten poczynił w celu należytego wykonania zlecenia;
- 3) w razie odpłatnego zlecenia obowiązany jest uiścić przyjmującemu zlecenie część wynagrodzenia odpowiadającą jego dotychczasowym czynnościom;
- 4) natomiast w sytuacji gdy wypowiedzenie nastąpiło bez ważnego powodu, powinien także naprawić szkodę powstałą z tego tytułu.

Wskazany przepis ma charakter dyspozytywny – strony mogą samodzielnie określić w umowie przesłanki oraz termin wypowiedzenia umowy (wyrok SN z dnia 11 września 2002 r., V CKN 1152/00, LEX nr 56060; wyrok SA w Krakowie z dnia 31 maja 2016 r., I ACa 235/16, LEX nr 2061973; wyrok SA w Warszawie z dnia 25 marca 2010 r., I ACa 4/10, LEX nr 1120129), z zastrzeżeniem, że nie może to prowadzić do zrzeczenia się uprawnienia do wypowiedzenia stosunku zlecenia z ważnych powodów (art. 746 § 3; zob. uwagi 9–10). Jeżeli w umowie nie zostały określone przesłanki wypowiedzenia, do skuteczności oświadczenia dającego zlecenie nie jest konieczne wskazanie w nim przyczyny wypowiedzenia ani jej rzeczywiste istnienie (wyrok SN z dnia 9 lutego 2001 r., III CKN 304/00, LEX nr 52384). Udowodnienie istnienia ważnej przyczyny (bliżej o tym pojęciu w uwadze 9) wypowiedzenia zlecenia odpłatnego nie jest decydujące dla skuteczności jego dokonania, lecz dla rozstrzygnięcia, czy dający zlecenie powinien naprawić szkodę powstałą po stronie przyjmującego zlecenie w związku z przedwczesnym zakończeniem stosunku zlecenia (wyrok SN z dnia 14 maja 2002 r., V CKN 1030/00, IC 2002, nr 12, s. 41).

Stanowisko powodowej Spółki w zakresie podstawy prawnej roszczenia przed Sądem pierwszej instancji nie było precyzyjne. I tak w uzasadnieniu pozwu Spółka twierdziła, że „wartość należnego wynagrodzenia stanowi szkodę” jaka poniosła wskutek rozwiązania umowy bez ważnego powodu [k. 5 akt]. A. W. (2) przesłuchany w charakterze strony zeznał, że kwota dochodzona pozwem wynika, z nakładu pracy wykonanej przez Spółkę przy realizacji II etapu umowy [k. 142 akt]. Także w pismach procesowych Spółka naprzemienie wskazywała jako podstawę faktyczną roszczenia odszkodowanie z tytułu wypowiedzenia umowy bez ważnej przyczyny i wynagrodzenie za czynności wykonane do czasu wypowiedzenia umowy.

Przed Sądem Apelacyjnym pełnomocnik powodowej Spółki złożył oświadczenie, z którego wynika, że pieniężne roszczenie powodowej Spółki stanowi odszkodowanie za wypowiedzenie umowy bez ważnej przyczyny, natomiast w przypadku uznania przez Sąd, że wypowiedzenie umowy przez Powiat zostało dokonane z ważnej przyczyny, dochodzona kwota stanowi wynagrodzenie za czynności wykonane do czasu wypowiedzenia umowy [protokół z rozprawy z dnia 18 września 2019r. k. 202v. akt].

Jak wynika z cytowanego wyżej art. 746 § 1 kpc roszczenie pieniężne powoda byłoby uzasadnione jako roszczenie odszkodowawcze tylko wówczas gdyby do wypowiedzenia umowy przez Powiat doszło bez ważnego powodu.

Ważne powody wypowiedzenia to zdarzenia wywierające lub mogące wywrzeć negatywny wpływ na należyte wykonanie zlecenia zarówno dotyczące, jak i niedotyczące stron zlecenia, np.: zmiana warunków gospodarczych w kraju, która wyklucza należyte wykonanie zlecenia, nieudzielanie przez przyjmującego zlecenie potrzebnych wiadomości o przebiegu sprawy (art. 740 zd. 1 k.c.), brak kwalifikacji, koncesji, zezwoleń koniecznych do wykonania zlecenia, choroba, niełojalne zachowanie, śmierć strony (por. art. 747 i 748 k.c. – wypowiedzenia dokonają spadkobiercy).

W okolicznościach sprawy istotne jest, że w § 11 pkt 2 umowy [k. 12 -19 akt] strony umowy upoważniły zamawiającego do odstąpienia od umowy w razie „zaistnienia istotnej zmiany okoliczności powodującej, że wykonanie zamówienia nie leży w interesie publicznym, czego nie można było przewidzieć w chwili zawarcia umowy”. Termin wypowiedzenia został ustalony na 30 dni od powzięcia wiadomości o tych okolicznościach. Ponadto zamawiający był zobowiązany do niezwłocznego przedłożenia wykonawcy pisemnego wyjaśnienia przyczyn odstąpienia od umowy - § 11 pkt 3.

Ponadto umowa precyzowała, że każda ze stron może rozwiązać niniejszą umowę za 1 miesięcznym wypowiedzeniem - § 11 pkt 4 umowy.

Zgodnie z § 14 pkt 2 umowy w sprawach nieuregulowanych postanowieniami umowy znajdowały zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego i prawa zamówień publicznych.

W ocenie Sądu Apelacyjnego postanowienia § 11 pkt 2 umowy stanowiły uszczegółowienie „ważnego powodu wypowiedzenia umowy” w rozumieniu art. 746 § 1 kc. Jeżeli zatem wykonanie zamówienia nie leżałoby w interesie publicznym stanowiłoby to „ważny powód” wypowiedzenia umowy w rozumieniu art. 746 § 1 kc i uzasadniało zwolnienie Powiatu od odpowiedzialności odszkodowawczej wobec Spółki.

Niewątpliwie okoliczności podnoszone przez Powiat (...) w toku procesu, jako uzasadniające odstąpienie od umowy nawiązują do sprzeczności wykonania umowy z interesem publicznym. Pozwany Powiat twierdził bowiem, że ostateczne odstąpienie od domagania się zwrotu podatku VAT było korzystniejsze ze względu na :

- konieczność zwrotu części odzyskanego podatku VAT;
- ryzyko zwrotu całej uzyskanej dotacji;
- zwiększenie dofinansowania z (...) Jednostki Wdrażania (...) Unijnych do projektu „Rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego w W. z 63,06% do 85% kosztu kwalifikowanego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego podnoszone okoliczności nie są wystarczające do przyjęcia istnienia w dacie wypowiedzenia umowy ważnej przyczyny do odstąpienia od umowy przez Powiat (...).

O konieczności zwrotu części odzyskanego podatku pozwany Powiat wiedział już w dacie udostępnienia mu raportu, a więc jeszcze przed przystąpieniem do realizacji II etapu umowy, a mimo to zdecydował się na przystąpienie do realizacji drugiego etapu umowy.

Natomiast zwiększenie dofinansowania kosztu kwalifikowanego z (...) Jednostki Wdrażania (...) Unijnych do projektu „Rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego w W. z 63,06% do 85%, było okolicznością nową zaistniałą po wszczęciu II etapu realizacji umowy i z dużym prawdopodobieństwem można przyjąć, że było ono właśnie efektem podjęcia przez Powiat inicjatywy w celu odzyskania części podatku VAT.

Ryzyko zwrotu całej uzyskanej dotacji nie zostało w sprawie udowodnione. W aktach sprawy znajduje się pismo (...) Jednostki Wdrażania Programów Unijnych z 8 października 2015r. [k. 99], w którym wyrażono pogląd, że zmiana charakteru projektu na komercyjny może skutkować koniecznością zwrotu udzielonego wsparcia [k.99 -100]. Jednakże ustosunkowując się do tego stanowiska w opinii z dnia 19 października 2019r. Spółka zakwestionowała je wyjaśniając, że wsparcie finansowe uzyskane przez Powiat (...) nie miało charakteru pomocy publicznej gdyż

otrzymane wsparcie nie wpływa w żadnym stopniu na wymianę handlową pomiędzy państwami członkowskimi UE [opinia k. 155-156].

Nie sposób również pominąć, że Powiat (...) powołując się na uzasadnioną przyczynę wypowiedzenia umowy w rozumieniu § 11 pkt 2 umowy, nie zachował trybu przewidzianego w § 11 pkt 3 umowy. Skoro bowiem ryzyko utraty całego wsparcia finansowego miałyby być rzeczywistą przyczyną wypowiedzenia umowy, to zgodnie z § 11 pkt 3 Powiat winien niezwłocznie przedłożyć Spółce na piśmie przyczyny odstąpienia od umowy z zachowaniem 30 dniowego terminu od powzięcia wiadomości o tych okolicznościach. Skoro Pismo (...) z dnia 8 października 2015r., w oparciu o które Powiat uzyskał wiedzę o takim ryzyku, Powiat otrzymał 12 października 2015r., to winien na tej podstawie wypowiedzieć umowę do 13 listopada 2015r. i jednocześnie wyjaśnić w piśmie przyczyny wypowiedzenia umowy, czego nie uczynił.

Do wypowiedzenia umowy przez Powiat doszło dopiero w dniu 11 lutego 2016 r., za jednomiesięcznym wypowiedzeniem, z powołaniem się na § 13 pkt 4 umowy, bez poddania jakichkolwiek przyczyn wypowiedzenia [k.68 akt], a więc w trybie „zwykłym” przewidzianym w umowie, odmiennym od trybu przewidzianego dla wypowiedzenia umowy z ważnej przyczyny. Z pisma o wypowiedzeniu umowy wynika wprost, że Powiat (...) wypowiedział umowę Spółce korzystając z prawa do wypowiedzenia umowy bez ważnej przyczyny, korzystając z prawa do „zwykłego” wypowiedzenia umowy.

W konsekwencji uznać należy, że w sprawie zostały udowodnione przesłanki odszkodowawczej odpowiedzialności Powiatu gdyż wypowiedzenie umowy nie było usprawiedliwione ważnym powodem, Spółka poniosła szkodę a pomiędzy wypowiedzeniem umowy a szkodą poniesioną przez Spółkę zachodzi adekwatny związek przyczynowy.

Skoro bowiem za wykonanie II etapu umowy Spółce miało przysługiwać wynagrodzenie w kwocie stanowiącej równowartość 7% nadpłaconego podatku VAT, który zgodnie z deklaracją złożoną przez pozwany Powiat miał wynosić 3 106 364 zł, to szkoda jaką poniosła Spółka odpowiada wysokości utraconego wynagrodzenia w wysokości 7% tej kwoty, czyli 235 848,97.

Pamiętać jednak należy, że zgodnie z § 6 pkt 5 umowy strony ustaliły, że w przypadku wypłacenia powodowej Spółce wynagrodzenia za sukces, należne jej wynagrodzenie winno być pomniejszone o wynagrodzenie w kwocie 1000zł wypłaconą tytułem wynagrodzenia za realizację I etapu umowy. Ponieważ wynagrodzenie za wykonanie I etapu umowy zostało Spółce wypłacone, wielkość szkody powodowej Spółki należy zmniejszyć o 1000zł. Szkoda Spółki wynosi zatem 234 848,97zł.

W tym stanie sprawy zgłoszone przez Spółkę w pozwie roszczenie o zapłatę 216 445zł jest uzasadnione w całości jako roszczenie odszkodowawcze.

Uzasadnione jest również roszczenie o zasądzenie odsetek za opóźnienie od tej kwoty za okres od dnia 31 marca 2016r. do 10 października 2016r. Skoro bowiem Powiat (...) został wezwany do zapłaty powyższej kwoty w terminie 14 dni od dnia 16 marca 2016r. (data doręczenia wezwania k. 69), to Powiat pozostawał w zwłoce od dnia 31 marca 2015r.

Z tych względów na podstawie art. 482 kc w zw. z art. 481 § 1 kc i w zw. z art. 455 kc uzasadnione jest roszczenie o zasądzenie skapitalizowanych odsetek od należnego odszkodowania za okres wskazany w pozwie. Kwota skapitalizowanych odsetek za opóźnienie za wskazany okres ustalona została prawidłowo i doliczona do kwoty dochodzonego odszkodowania.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny z apelacji powodowej Spółki zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że podwyższył kwotę zasądzoną w punkcie I wyroku do wysokości dochodzonej w pozwie tj. do kwoty 224 457 i kwotę tę zasądził z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu, tak jak żądała powodowa Spółka. Żądanie zasądzenia odsetek od całej zasądzonej kwoty od dnia wniesienia pozwu jest również uzasadnione gdyż pozwany został wcześniej wezwany do zapłaty – art. 455 kc. W dacie wniesienia pozwu pozostawał w zwłoce co do zapłaty całej kwoty.

Ponieważ powództwo było uzasadnione w całości Sąd Apelacyjny uchylił pkt II wyroku, a punkt III oznaczył jako pkt II i zasądził od pozwanego na rzecz powodowej Spółki koszty procesu na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc w całości, gdyż powództwo zostało uwzględnione w całości. Na koszty poniesione przez powodową Spółkę złożyły się opłata sądowa w kwocie 11 223zł [k. 83], wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 7 200zł ustalone na podstawie § 2 pkt 6 rozporządzenia MS w sprawie opłat za czynności radców prawnych obowiązujące w dacie wniesienia pozwu – 10 października 2016r. , oraz opłata od pełnomocnictwa w kwocie 17zł. Łącznie należne koszty wyniosły 18 440zł.

Uwzględnienie w całości apelacji powodowej Spółki skutkowało uznaniem apelacji pozwanego za nieuzasadnioną i z tych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc orzekł o jej oddaleniu, w części w jakiej nie podlegała ona odrzuceniu.

Wobec wygrania przez powodową Spółkę procesu w postępowaniu apelacyjnym w całości Sąd Apelacyjny na podstawie art. 108 § 1 kpc w zw. z art. 98 § 1 i 3 kpc zasądził od pozwanego na rzecz powódki koszty procesu poniesione przez nią w postępowaniu apelacyjnym, na które złożyły się – opłata od apelacji w kwocie 6 503zł i wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 4050zł ustalone na podstawie § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 wskazanego wyżej rozporządzenia o treści obowiązującej w dacie wniesienia apelacji - 16 lutego 2018r. Kwota zasądzonych kosztów wyniosła 10 553zł.

Wobec uwzględnienia roszczenia powodowej Spółki jako roszczenia odszkodowawczego opartego na art. 746 § 1 kc ocena roszczenia Spółki jako roszczenia o wynagrodzenie z tytułu wykonania umowy za okres do czasu jej wypowiedzenia, stała się bezprzedmiotowa.

Stwierdzić jednak stanowczo należy, że w przypadku gdyby Spółce nie przysługiwało roszczenie odszkodowawcze na podstawie art. 746 1 kc, przysługiwałoby jej roszczenie o wynagrodzenie odpowiadające czynnościom wykonanym przez Spółkę, do czasu wypowiedzenia umowy. Wynika to wprost z art. 746 § 1 kc, jak również z postanowień umowy, a mianowicie § 11 pkt 2 umowy, zdanie ostatnie.

W takim przypadku nie byłoby jednak podstaw do ustalenia wysokości należnego wynagrodzenia do wynagrodzenia za II etap realizacji umowy, gdyż wynagrodzenie w tej wysokości przysługiwało jedynie za sukces i mogło stanowić podstawę jedynie do ustalenia wysokości odszkodowania, o czym była mowa wyżej.

Ustalając wynagrodzenie należne Spółce z tytułu wykonanych czynności należałoby zatem sięgnąć do stawek wynagrodzenia godzinowego za świadczone przez spółkę usługi z tytułu doradztwa i zastępstwa prawnego jako w największym stopniu zbliżonych do wartości wykonanej przez Spółkę pracy. Aktualizowałyby się wówczas roszczenie powódki do wysokości wskazanej w piśmie z 2 września 2016r. opiewającej na kwotę 216 473zł [pismo powódki z dnia 2 września 2016r. k. 76 – 79]. Wskazać należy, że to wyliczenie nie zostało skutecznie podważone przez pozwanego Powiat. Samo twierdzenie, że tak ustalone wynagrodzenie nie jest adekwatne do wartości wykonanych usług pozostało gołosłowne i nie poparte żadnymi dowodami.

Powyższe prowadzi do wniosku, że gdyby nie było uzasadnione roszczenie odszkodowawcze powodowej Spółki, co do zasady i wysokości, należałoby uwzględnić je jako należne z tytułu wynagrodzenia za usługi świadczone przez Spółkę do czasu wypowiedzenia umowy przez Powiat (...). Powyższa ocena ma wyłącznie walor hipotetyczny gdyż Sąd Apelacyjny zmieniając zaskarżony wyrok i uwzględniając powództwo w całości uznał je za uzasadnione jako roszczenie odszkodowawcze na podstawie art. 746 § 1 kc.